

Deense rassen

Vikingshond, zigeunerhond, rattenverdelger en kleine Spits

Op 11 en 12 augustus organiseerde de Deense Kennel Club een tentoonstelling naar aanleiding van het 110-jarig bestaan. Zo'n 6.500 honden waren op die show present...

TEKST EN ILLUSTRATIES: RIA HÖRTER

Ik ging van huis met de opdracht om vooral te kijken naar de Deense rassen en kwam tot de ontdekking dat de **Broholmer** en de **Gammel Dansk Høsehund** niet de enige zijn. Niet erkend door de FCI, maar

wel door de Deense Kennel Club, zijn de **Dansk/Svensk Gårdhund** en de **Dansk Spids**. Ze hebben alle vier één ding gemeen: zowel in als buiten Denemarken zijn het erg zeldzame rassen.

BROHOLMER

Deense en Noorse Vikingen, die van de achtste tot de elfde eeuw plundertochten ondernamen, hadden de gewoonte geroofde buit mee naar huis te nemen en zo zouden ook Mastiffachtige honden naar Scandinavië zijn gekomen. De nazaten van deze 'Vikingshonden' zijn misschien met de Duitse Dog, maar zeker met Engelse Mastiffs gekruist en uit deze kruisingen is de Broholmer ontstaan. Diens oorspronkelijke taak is het drijven en bewaken van het vee en het waken over huis en haard.

GRAAF EN KONING

Op een heel klein eiland, bij het dorp Gudme, staat een Renaissance kasteeltje – slot Broholm – dat een rol speelt in de ontwikkeling van de Broholmer.

In de zeventiende eeuw is deze Deense mastiffachtige hond ook een jachthond die wordt gebruikt bij de

- Op het grote, brede hoofd van de Broholmer zijn de oren tamelijk hoog aangezet en de voorsnuit is kort.

- De Broholmer is een kalme, vriendelijke, oplettende en waakzame hond van het Mastiff type.

- Bij de Gammel Dansk Hønsehund is keelhuid – een erfenis van de Bloedhond – één van de typische kenmerken.

parforce jacht en dan vooral op de koninklijke jachtterreinen. Na het verbod op de parforce jacht loopt hun aantal sterk terug. Hofjager en archeoloog graaf Niels Frederik Bernhard Sehested (1813-1882), woonachtig op slot Broholm, zet rond 1850 een fokkerij programma in werking met als doel de Broholmer te redden. Dankzij hem wordt het ras weer levensvatbaar. De naam Broholmeren – dat betekent: de Broholmer – raakt pas aan het einde van de negentiende eeuw algemeen in gebruik.

Van 1848 tot 1863 is Frederik VII koning van Denemarken. Zijn favoriete ras, maar ook van zijn echtgenote gravin Danner, is de Broholmer. De hond van de koning heet onveran-

derd 'Tyrk', die van gravin Danner altijd 'Holger', ongeacht of het een reu of een teef is. Omdat het kasteel van de koning 'Jägerpris' heet en de Broholmer zo'n nauwe band onderhoudt met de koning, zijn de Broholmers bekend als 'Koningshonden' of 'Jägerpris honden'.

DIERENTUIN

In 1886 wordt de eerste hondententoonstelling in Denemarken gehouden. Familieleden van graaf Niels Sehested en andere landeigenaren ontmoeten elkaar op slot Broholm met als doel een rasstandaard op papier te zetten. In 1887 wordt het ras in het Deense stamboek opgenomen en in 1982, bij de officiële erkenning van de standaard, hanteert de FCI

- Het hoofd van de Gammel Dansk Hønsehund is kort en breed en heeft nauwelijks een stop.

de tekst uit 1886, met de toevoeging dat ook de kleur zwart wordt geaccepteerd.

Broholmers spelen ook een rol in de dieren tuin van Kopenhagen. Zij vormen van 1859 tot 1929 een

• *Dansk/Svensk Gårdhund. Op beide showdagen waren er meer dan twintig aanwezig. Dit is een tricolour met hangende oren.*

• *Het hoofd van de Dansk/Svensk Gårds-hund. Bij ons zou 'Boerenfox' de beste omschrijving zijn.*

onderdeel van de populatie en zo'n tweehonderd pups komen daar ter wereld, bijna allemaal met een gele vachtkleur.

In het pretpark 'Tivoli' in Kopenhagen worden deze in de dierentuin gefokte honden 's nachts als waakhond gebruikt.

OP HET SPOOR

Hondenziekte, inteelt, besmettelijke virussen en andere ongemak-

ken leiden tot de ondergang van de Broholmer. De Deense Kennel Club heeft nog registraties in 1910, en rond 1939 verschijnen er nog op shows, maar bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog is het gedaan met dit ras.

In 1974 verschijnt er een artikel in het blad van de Deense Kennel Club, geschreven door J. Weiss en getiteld 'Op het spoor van de Broholmer'. Daarop reageert een dame, die een chemicus kent in Helsinge met een elf jaar oude Broholmer reu. Weiss

• *Het schilderij (1866) van Christen Dalsgaard, waarop Blicher (staand, met tas) en zijn Gammel Dansk Hønsehund zijn te zien. De schilder kende waarschijnlijk het verhaal over de door zigeuners meegebrachte honden; de twee zittende personages doen aan zigeuners denken.*

rijdt er spoorslags heen en ziet een hond van 78 centimeter hoog met een donker gele vachtkleur. Een stamboom heeft hij niet, maar de hond krijgt toestemming om in hetzelfde jaar – onder de naam *Gamle Bjørn Fra Helsinge* – op een show te verschijnen. Een aantal keurmeesters is het meer dan eens: dit is een échte Broholmer.

Onder leiding van de Deense Kennel Club wordt een comité in het leven geroepen dat gaat werken aan het herstel van het ras. De belangen van de Broholmer worden sinds 1974 behartigd door het *Broholmerselskabet* (Broholmer Comité) en dank zij alle inspanningen beschikt men in 1983 al over 35 Broholmers, in zes generaties raszuiver gefokt. In 1999 viert men het 25-jarig bestaan met een show, waarop meer dan 100 Broholmers zijn ingeschreven.

De populatie is nu niet groot – minder dan 800 – en meer dan 90% woont in Denemarken. De fokkerij wordt streng begeleid en bezitters van het ras worden geacht mee te

werken aan de opbouw volgens de strikte voorschriften van het Broholmerselskabet. De Broholmer is nu vooral een familie hond.

UIT DE RASSTANDAARD

De algemene indruk is een grote, krachtige hond van het Mastiff type, oplettend, vriendelijk en waakzaam. Het hoofd is groot en breed, de kaken zijn krachtig en de snuit is tamelijk kort. De ronde, middelgrote ogen variëren in kleur van donkerbruin tot donker barnsteenkleurig. Er is overvloedig keelhuid. Het lichaam heeft een brede, diepe borstkas en een rechte, tamelijk lange rug. Voor- en achterhand zijn sterk en goed bespierd. De hangende staart is tamelijk laag aangezet, in actie horizontaal, maar nooit boven de ruglijn. De korte, grove vacht is geel (met een zwart masker) 'golden red' of zwart; witte aftekeningen op borst, voeten en staartpunt zijn toegestaan. De Broholmer heeft een bedaard gangwerk, een wandelpas of een drafje.

De schofthoogte is circa 75 cm voor reuen en circa 70 cm voor teven. Gewicht tussen de 40 en 70 kilo. In Nederland is geen rasvereniging, want pas rond 2000 komt de eerste Broholmer naar ons land, de reu *Gunnar Vidar Magdasminde*.

GAMMEL DANSK HØNSEHUND

De ontwikkeling van de Oude Deense Vogel hond, de Gammel Dansk Høns Hund – hønse is vogel – begint rond 1700 met zigeunerhonden. Spaanse zigeuners zouden zware, langzame voorstaande honden naar Denemarken hebben gebracht, die werden gekruist met locale (boeren) honden. Behalve de oude Spaanse Pointer heeft ook de Bloedhond bijgedragen aan de ontwikkeling van dit ras. Eerstgenoemde is verantwoordelijk voor het zware hoofd

• *Dansk Spids*. Men noemt hem soms ook wel *Grønlanderspids*, *Samojedspids* of *Ulvespids* (Wolfspits).

en de stevige nek; aan de Bloedhond dankt de Gammel Dansk zijn geweldige reukvermogen, het soms wat uitgezakte onderste ooglid en tamelijk veel keelhuid.

Wie het verhaal van dit ras vertelt, kan niet om Morten Bak, Johannes Matzen en Steen Steensen Blicher heen.

Bak is een koopman uit Jutland en men veronderstelt dat hij de eerste is die – rond 1710 – de 'zigeunerhonden' kruist met boerenhonden; de oude naam 'Bakhonden' herinnert aan hem.

De overgrootvader van Johannes Matzen jaagt in de achttiende eeuw met het ras, terwijl zijn grootvader deze honden tot 1893, bezit. Johannes Matzen zelf bezit stambomen die teruggaan tot het einde van de

negentiende eeuw en vanaf 1947 tot 1963 is hij secretaris van de rasvereniging.

De beroemde Deense schrijver, dichter en dominee Steen Steensen Blicher (1782-1848) brengt de meeste tijd wandelend en jagend in de natuur door, vergezeld van zijn bruin-witte jachthonden. In 1814 krijgt hij een Gammel Dansk cadeau en in 1866 wordt hij, samen met zijn bruin-witte hond, geschilderd door de Deense schilder Christen Dalsgaard.

In de negentiende eeuw wordt dit ras op diverse Deense landgoederen gefokt; men veronderstelt dat er rond 1855 een aantal naar Duitsland is geëxporteerd, waar ze zouden zijn gebruikt bij de ontwikkeling van de draadhaar Duitse Staande Hond. In

• *De familie Niels Ryberg met hun Deense Spits, geschilderd door Jens Juel in 1796. Het schilderij hangt in het Deense Rijksmuseum voor Kunst in Kopenhagen.*

De voor- en achterhand zijn sterk met stevige voeten. De hangende staart is wat hoog aangezet en is nogal dik bij het begin. Het gangwerk heeft een goede stuwung vanuit de achterhand en een hoog gedragen hoofd is wenselijk. De korte, dichte vacht bedekt het gehele lichaam. De vachtkleuren zijn wit met (donker) bruine aftekeningen; wat grote of kleine bruine plekjes in het wit zijn toegestaan.

De schofthoogte voor reuen is 54 tot 60 cm, voor teven 50 tot 56 cm. Gewicht tussen de 26 en 35 kilo.

DANSK/SVENSK GÅRDHUND

Een officiële Nederlandse naam is er niet voor deze Deense/Zweedse Hofhond, een parmantig pinscher-terrierachtig hondje. In Duitsland worden ze Dänisch/Schwedischer Hofhund of Bauernhund genoemd. Bij ons zou 'Boerenfox' de beste omschrijving zijn, hoewel ze eerder aan pinschers dan aan terriers verwant zijn. Het ras wordt vanaf 1985

november 1947 wordt in Odense een tentoonstelling gehouden, waarop al 32 honden aanwezig zijn, hoewel sommige worden beschreven als 'bastaards'. Erkenning door de FCI volgt in 1960. Vandaag de dag is de Gammel Dansk Hønsehund een zeer gewaarde Staande Jachthond, speciaal voor de vogeljacht. Ze werken nogal langzaam, maar houden altijd contact met de jager.

De Gammel Dansk heeft een goed gespierde nek; wat keelhuid is een kenmerk voor het ras en een goed ontwikkelde voorborst is een must.

UIT DE RASSTANDAARD

De Gammel Dansk is een middelgrote, krachtig gebouwde hond. Het hoofd is kort en breed, met een niet geprononceerde stop. De krachtige kaken hebben een compleet schaar-gebit. De donkerbruine ogen mogen niet diepliggend, noch uitpuilend zijn. Omdat er rekening wordt gehouden met de herkomst, is een licht uitgezakt onderste ooglid toegestaan, maar het mag in de fokkerij niet worden aangemoedigd. De oren zijn wat laag aangezet, en hebben een licht geronde vorm aan het eind.

• *Een Dansk Spids, eigendom van Sanne Kringelum in Denemarken, verbonden aan het 'Selskabet for Dansk Spids'. (Collectie S. Kringelum).*

puur gefokt en is alleen erkend in Denemarken en Zweden. In 1989 verschijnen er voor het eerst ongeveer vijftig op de tentoonstelling in Kopenhagen.

Van oorsprong is dit een echt boerenhondje, dat de boerderij en de stallen vrij houdt van ongedierte. Ook in Noord-Duitsland is die 'Rattenbeisser' bekend en in de vorige eeuw komen deze hondjes overal op het platteland voor, maar met de verstedelijking daalt hun aantal. Over het algemeen zijn het robuuste hondjes, omdat de boeren alleen de sterken laten leven.

Een Deense hondenliefhebster, Jytte Weiss, maakt zich sterk voor het behoud ervan. In het laatste kwart van de vorige eeuw werden de beste exemplaren op de boerderijen gezocht en met hulp van de Deense en Zweedse Kennel Club – die zich inzetten voor nationale, bedreigde rassen – komt er een fokprogramma. De Dansk/Svensk Gårdshund is een veelzijdig type: hij vangt muizen en ratten, kondigt bezoekers luidkeels aan en is een echte speelkameraad voor kinderen. Hij is leergierig, intelligent en heeft een ongecompliceerd karakter.

UIT DE RASSTANDAARD

Het kleine, driehoekige hoofd heeft een platte, brede schedel en een korte snuit. De ronde, donkere ogen zijn amandelvormig en een schaargebijt is gewenst. Het oor is een 'rozenoor', maar hangende oren komen ook voor. De lendenen zijn kort, de croupe is rond en de buiklijn is licht opgetrokken.

De voor- en achterhand zijn normaal gehoekt en de benen hebben kleine, ovale voeten. De staart mag niet hoog zijn aangezet; de vacht is hard, kort en glad; de kleur wit moet dominant zijn, met een of meer platen in verschillende kleuren.

• Een Dansk Spids als 'Tørfhund' – bij de turfwinning – in 1942. (Collectie S. Kringelum).

Schofthoogte voor de reuen 34 tot 37 cm; voor de teven 32 tot 35 cm.

DANSK (HVIDE) SPIDS

De Spits honden familie telt zeer oude hondenrassen met veel dezelfde kenmerken. De Deense variant is een witte (hvide) Spits van ten hoogste 50 centimeter schouderhoogte die lijkt op een kleine Samojeed. Men noemt hem ook Grønlanderspids, Samojedspids of Ulvespids (Wolfspits). Rond 1700 is het ras al bekend; het is onder meer afgebeeld op een schilderij uit 1796 van Jens Juel. De Dansk Spids is niet aangesloten bij de Deense 'Spidshundeklubber'; wel is er een *Selskabet for Dansk Spids*, een vereniging van liefhebbers, die dit oude ras promoot. Dat doet ook de Deense Kennel Club door deze Spits, en andere Deense rassen, aan het publiek in Tivoli te presenteren. Eeuwen geleden is de Deense Spits een uitstekend waakhondje en een prettig gezelschapshondje en dat is hij nu nog. In 1988 begint Jytte Weiss, namens de Deense Ken-

nel Club, met het herstel van het ras door het verzamelen van oude afbeeldingen en van overgebleven typische exemplaren. In 1992 vindt de eerste 'keuring' plaats en worden 12 van de 19 honden goed genoeg bevonden om in een apart stamboek te worden opgenomen. Nu zijn er enige honderden geregistreerd, maar de genetische basis is smal.

UIT DE RASSTANDAARD

Een rechthoekig gebouwde hond, iets langer dan hoog. De vacht is niet krijtwit, maar crèmekleurig, soms met een roze glans, terwijl de kleur donkerder wordt bij het ouder worden. Oude honden kunnen bijna helemaal bruin worden. De vacht is halflang, er is een kraag om de hals en de staart wordt opgerold over de rug gedragen. Een typische eigenschap is dat de staart laag hangt als de hond rustig is. Het beenwerk is niet krachtig, maar ook niet tener; het gangwerk is licht en effectief. De Dansk Spids heeft bruine ogen en een bruine snuit. <